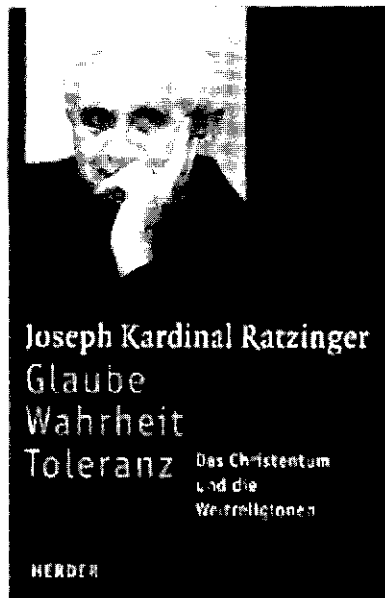


ایمان، حقیقت، تسامح

glaube, wahrheit, toleranz
 نویسنده: یوزف راتسینگر (Joseph Ratzinger)
 ناشر: هردر (Herder)
 تاریخ انتشار: مارس ۲۰۰۳
 ۲۰۸ صفحه

شابک: ۳۴۵۱۲۸۱۱۰۴

کاردینال راتسینگر، روحانی عالی‌رتبه کاتولیک رومی که همزمان ریاست آموزشکده کاردینالی را نیز به عهده دارد، فردی نیست که بتوان تسامح چندانی را به ویژه در حیطه اعتقادات مسیحی به وی نسبت داد، در عین حال، از جست‌وجو به دنبال حقیقت، دست‌کم در حوزه ادراک خود لحظه‌ای چشم نمی‌پوشید. او همچنین یکی از برجسته‌ترین الهی‌دانان کاتولیک در عصر حاضر به شمار می‌رود که کمتر کسی را یارای رقابت با دانش ژرف و پیچیده او است. او در این کتاب به مضامینی در ارتباط با کلیسای پروتستان، یهودیت و شاخص‌های گوناگون کاتولیسم می‌پردازد که پیوسته ذهن او را مشغول می‌کرده است. مضامین اصلی مطرح در این کتاب عبارتند از: جایگاه ایمان مسیحی، به شیوه‌ای که کلیسای رومی-کاتولیک تعلیم می‌دهد و به اجرا می‌گذارد و تجلی این کلیسا به‌عنوان تنها مرجع راستین ایمان مسیحی و حفظ حقیقت دینی. در این کتاب به ویژه بر جایگاه ایمان در حفاصل میان احساس و تعقل، تضادهای فرهنگی ادیان، تمرکز بر خدای واحد و مسأله آزادی و ارتباط آن با حقیقت و ایمان، تعمق بیشتری صورت گرفته است.



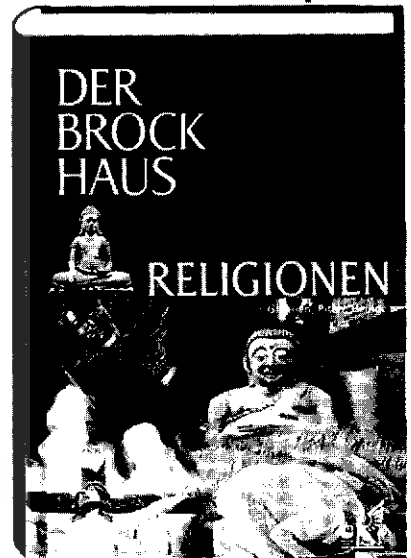
موضعگیری نویسنده در این کتاب صریح و تند است. دیدگاه راتسینگر برای عده بسیاری -به ویژه در حوزه کلیسایی- جای بحث و جدل دارد. از این رو در این کتاب که حاصل تجربه چندین ساله وی است، می‌کوشد به مسائلی از قبیل حقانیت منحصر به فرد مسیحیت، میزان تسامح لازم و صحت و سقم ادعاهای ایمانی مسیحی پاسخ دهد.

فرهنگنامه بروک هاوس - ویژه ادیان

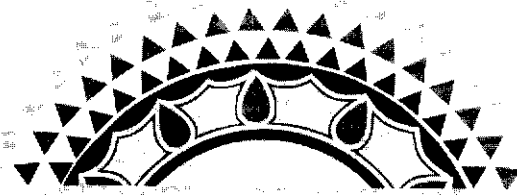
Brockhaus Religionen
 Der
 نویسنده: انتشارات بروک هاوس، مانهایم

ناشر: بروک هاوس (Brockhaus)
 تاریخ انتشار: سپتامبر ۲۰۰۳
 ۷۴ صفحه
 شابک: ۳۷۶۵۳۲۴۷۶۰

حتی اگر تعداد مراجعه‌کنندگان به کلیسا روبه کاهش باشد و دین یکی از دروس خسته‌کننده در مدارس به شمار آید، باید اعتراف کرد که علاقه عمومی به ریشه‌های دینی فرهنگ بشری روبه افزایش است. "فرهنگنامه بروک هاوس - ویژه ادیان"



اطلاعاتی مفصل درباره همین ریشه‌ها ارائه می‌دهد. این اطلاعات در حوزه ادیان اروپایی غیریهودی-مسیحی و همچنین ادیان فرهنگ‌های بیگانه و حتی اصول اعتقادی، آداب و رسوم دینی و مقدسات ناشناخته نیز عرضه می‌شود. در عین حال، فقط ادیان بزرگ جهان و مسائل مربوط به آنها -برای نمونه اصول اعتقادات اسلامی یا کاتولیک- نیست که مضمون این واژه‌نامه را تشکیل می‌دهد. در این اثر درباره باورهای باستانی به خدا و آیین‌های مربوطه، ادیان و شاخه‌های فکری و اعتقادی ناشناخته و آیین‌ها و مناسک سرزمین‌های دوردست نیز می‌توان اطلاعاتی کافی یافت. این اثر امکان آن را فراهم می‌آورد که خواننده در کنار جست‌وجوی موضوعی یا واژگانی به مطالعه مقالات ویژه و مفصل‌تری که در بخش مجزایی به شکل هدفمند و هوشیارانه گنجانده شده است، بپردازد. در وب سایت مخصوص این انتشارات نیز مانند همه آنچه درباره تازه‌های نشر بروک هاوس صلق می‌کند، می‌توان نکات جدید مربوط به این دایره‌المعارف و همچنین لینک‌ها [پیوندها]ی مخصوص به آن را یافت. به این ترتیب می‌توان گفت که این مجلد چیزی فراتر از مجموعه‌ای از داده‌های علمی است و سهم بسزایی در تربیت دینی ایفا می‌کند.



پنج دین جهان (Die Fünf Weltreligionen)

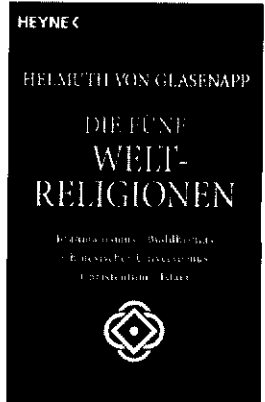
نویسنده: هلموت فن گلازناب
Helmut von Glasenapp

ناشر: هینه Heyne

تاریخ انتشار: مه ۲۰۰۳

صفحه ۴۷۹

شابک: ۳۴۵۳۰۵۸۱۵۱



نویسنده این کتاب که از هندشناسان و کارشناسان برجسته دین‌شناسی تطبیقی است، در این اثر به‌طور مفصل اصول پنج دین بزرگ و اصلی در جهان را تشریح می‌کند. به ویژه فصلی از کتاب که در آن به‌طور مجزا و با شفافیت بسیار به اصول اعتقادی کلیه این ادیان پرداخته شده است، بسیار مفید و آگاهی‌بخش به نظر می‌رسد. با این حال، در این کتاب جای خالی اطلاعاتی درباره جنبه‌های عملی هر یک از ادیان دیده می‌شود. این کتاب در حقیقت به منزله درآمدی در پنج دین اساسی جهان است که خواننده را در صورت تمایل به مطالعه دقیق‌تر هر یک از ادیان دعوت می‌کند. شاید نقطه قوت کتاب نیز سادگی و به دور بودن آن از واژگان دشوار تخصصی باشد به‌طوری که برای خوانندگان غیرحرفه‌ای نیز به‌سادگی قابل فهم است. با کمال تعجب در این کتاب از "یهودیت" اثری نیست و ادیان بودیسم، هندوئیسم، جهان‌گرایی چینی، مسیحیت و اسلام معرفی می‌شوند و تلاشی نیز برای مقایسه میان آنها به کار می‌رود. گلازناب برای آثار جایی و میانجیگری‌های خود میان شرق و غرب در هند و آلمان به دریافت جوایز و عنوانین افتخاری متعددی نائل آمده است.

گنجینه‌ای از سخنان ادیان جهان Zitatenschatz der Weltreligionen

نویسنده: دتلف فیشر Detlef Fischer

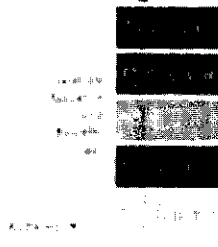
ناشر: آشن دورف Aschendorff

تاریخ نشر: نوامبر ۲۰۰۳

صفحه ۴۶۲

شابک: ۳۴۰۲۰۵۴۶۹۸

Zitatenschatz der Weltreligionen



دتلف فیشر در این اثر مرجع بالغ بر ۸ هزار نقل قول از متون پنج دین بزرگ و زنده را گردآوری کرده است. گزیده‌های متون قانونی (کتاب مقدس، تلمود، قرآن، نوشته‌های مقدس هندوها و تعالیم بودا) براساس بیش از ۵۰۰ واژه و اصطلاح تنظیم شده‌اند. علاوه بر آن اندیشه‌های نویسندگان و اندیشمندانی مطرح شده است که در خلال قرون پس از تأسیس ادیان خود، بر آنها تأثیر گذاشته و یا با دیدی انتقادی آنها را دنبال کرده‌اند. به این ترتیب، مجموعه‌ای رنگارنگ از اندیشه‌های دینی پدید آمده است که به‌طور مستقیم از منابع خاص خود تغذیه می‌شوند. آنچه در حوزه زبانی آلمانی منحصر به فرد به نظر می‌رسد، انبوه نقل قول‌ها از سه دین شرقی اسلام، هندوئیسم و بودیسم است. کتاب، خواننده را به فراتر از تطبیقی میان ادیان فرا می‌خواند و به این وسیله به گونه‌ای خاص مشوق گفت‌وگوهای میان ادیان است.

چه کسی به چه اعتقاد دارد؟

wer glaubt was? Wie ich meiner tochter die Religion erkläre

نویسنده: راجر پل درویت

Roger Paul Droit

ناشر: هوفمان و کامپه

تاریخ نشر: سپتامبر ۲۰۰۳

صفحه ۹۶

شابک: ۳۴۵۵۰۹۴۰۲۳



ادیان به چه منظور وجود دارند؟ آنها از کجا نشأت می‌گیرند؟ راجر پل درویت فیلسوف برای این گونه پرسش‌ها، پاسخ‌هایی دقیق و جذاب دارد. نویسنده چنین می‌نویسد: "هنگامی که دخترم سیزده سال داشت، به‌طور غیرمترقبه تشخیص دادم که او به هیچ وجه از گونه‌ای جهت‌یابی برخوردار نیست. به نظر می‌رسد که کتاب مقدس، ایده وجود یک خدا و اهمیت امور معنوی برای وی معنا و مفهومی ندارد. هیچ‌کس برای او یکپارچگی و در عین حال تنوع ادیان را توضیح ن داده بود. نه در مدرسه و نه در خانه." این آگاهی نقطه آغاز تجربه‌ای است که نویسنده در قبال دختر خود داشته است، یعنی گفت‌وگو با وی به ساده‌ترین شکل ممکن درباره چیزهایی که صدها میلیون نفر به آن اعتقاد دارند. در عین حال هدف درویت این است که روح ادیان را به امری محسوس بدل کند. مضمونی که نویسنده مطرح می‌کند، در زمانه‌ای که شور و شوق نسبت به ادیان حتی در غرب مشهود است و تفاوت‌های اعتقادی نیز پیوسته، جنگ‌های تازه‌ای را به راه می‌اندازد، روزآمدتر از هر زمان دیگر است.

مسأله شر در ادیان جهان

Das Böse in den weltreligionen

نویسنده: یوهانس لاویه

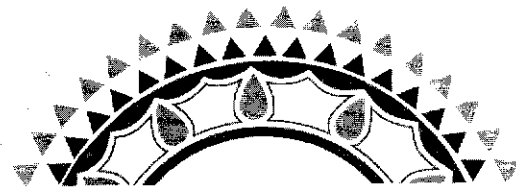
ناشر: شرکت کتب علمی

تاریخ انتشار: اکتبر ۲۰۰۳

صفحه ۳۵۵

شابک: ۳۵۳۴۱۴۹۸۵۸

"شر" واقعیتی چندگانه است. از یک سو، معنای آن هر امر ناخوشایندی است که از فناپذیری و در گذر بودن انسان سرچشمه می‌گیرد و همزمان شامل امور نامطلوب طبیعی (فجایع طبیعی، بیماری و...) نیز می‌شود و از سوی دیگر به معنای گناه اخلاقی انسان به‌عنوان وجه تیره و تار آزادی انسانی است. شر و امکانات مقابله با آن در ادیان بزرگ جهان نقش عمده‌ای ایفا می‌کند. اثر مذکور، پژوهشی بنیادی و جامع درباره شر در سنت‌های یهودیت، مسیحیت، اسلام، هندوئیسم و بودیسم است. در فصول این کتاب که به‌گونه‌ای روشمند تنظیم شده است، ابتدا دامنه معنایی شر، بدی و رنج در هر یک از فرهنگ‌های زبانی تشریح شده است. به دنبال آن، متون اساسی در هر یک از سنن مذهبی در این زمینه ارائه و تجزیه و تحلیل شده است و سرانجام توضیح داده می‌شود که معنای شر در هر یک از ادیان چیست و طریق مقابله با آن کدام است. این اثر سهم بسزایی در درک متقابل ادیان ایفا می‌کند. فصول این کتاب به شکل مقالاتی مجزا از افراد مختلف تنظیم و توسط یوهانس لاویه گردآوری شده است. نویسندگان عبارتند از: دانیل کروخمانتیک (یهودیت)، هرمان هرینگ (مسیحیت)، راینهارد شولته (اسلام)، آکسل میشلز (هندوئیسم)، یوهانس لاویه (بودیسم).



رودولف بولتمان (متفکران بزرگ مسیحی (۱))

نویسنده: دیوید فرگوسن

مترجم: انشالله رحمتی

ناشر: گام نو

سال انتشار: چاپ اول ۱۳۸۲

کتاب دیوید فرگوسن تلاشی است برای معرفی اندیشه‌های بولتمان در چارچوب الهیات جدید. مقدمه کتاب مطابق روال معمول این گونه آثار به توصیف زندگی شخصی بولتمان و مراحل و مدارج آکادمیک وی اختصاص دارد. سپس برای توصیف فضایی که در آن الهیات جدید شروع به شکل گرفتن کرد، فصلی را به تأثیرات نهضت روشنگری بر الهیات اختصاص داده و جریان الهیات جدید را به عنوان پاسخی مدرن به انتقادات روشنگری بر دین معرفی می‌کند. فرگوسن در این فصل شکل‌گیری الهیات لیبرال Liberal Theology را مرور می‌کند. او در توصیف این جریان می‌گوید الهیات لیبرال جریانی است که از شلایر ماکر شروع می‌شود که در تحقیقاتش پاسخ‌های ایجابی مسیحیت به شکاکیت عصر روشنگری و بی‌حاصلی نظام‌های الهیات ارتدوکس یافت می‌شود. شلایر ماکر ریشه‌های دین را نه در شناخت (ذهن) و نه در عمل (اراده اخلاقی) که در قلمرو احساس می‌داند.

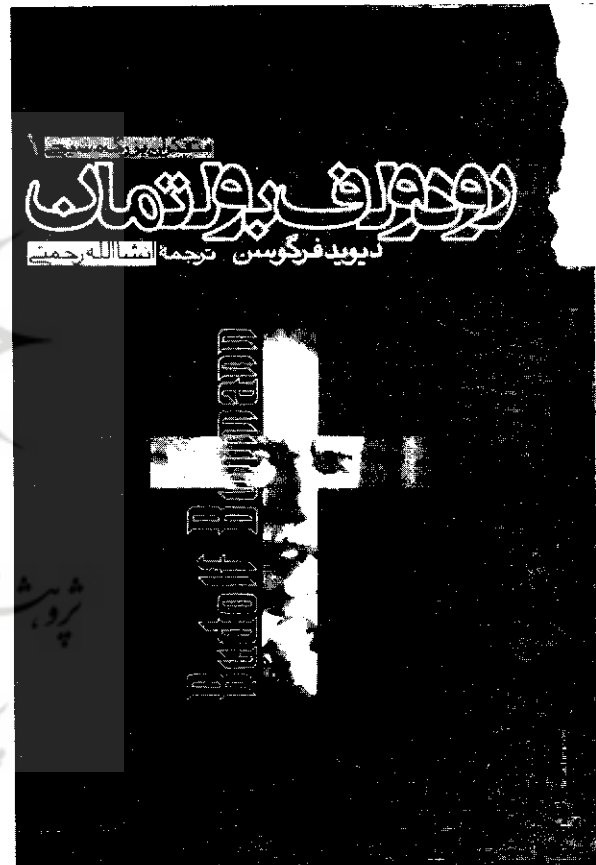
از ویژگی‌های دیگر این الهیات این است که بر نظام‌های فلسفی یا نظری درباره قضایای وحیانی کتاب آسمانی استوار نیست، بلکه بنیاد آن در تجربه دینی یگانه شخص قرار می‌گیرد. نویسنده در این بخش پاسخ‌های الهیات لیبرال به انتقادات وارد بر مسأله معجزه، انجیل‌های چهارگانه و معادشناسی را به صورت مختصر توضیح می‌دهد. همچنین نهضت انقیاد دیاکتیکی (dialectical theology) را در اعتراض به جریان الهیات لیبرال که حدود سال ۱۹۲۰ آغاز شد، معرفی و از کارل بارت، فریدریش گاکارتن و رودولف بولتمان به عنوان چهره‌های اصلی این جریان یاد می‌کند.

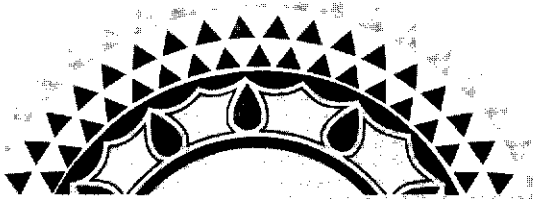
از این فصل به بعد معرفی اندیشه‌های بولتمان به طور اختصاصی آغاز می‌شود که نخستین آنها مفهوم ایمان است. به گفته نویسنده مفهوم برجسته الهیات بولتمان مفهوم ایمان است. به اعتقاد بولتمان، ایمان نتیجه ضروری وحی است، ایمان، نه پدیده‌ای طبیعی، بلکه پدیده‌ای کاملاً غیرمنتظره و اعجاز‌آمیز است. ایمان نه یک ویژگی ذاتی وجود بلکه حادثه‌ای مکرر است. از نگاه بولتمان توصیف مناسب‌تر برای ایمان این است که بگوییم یک نحوه وجودی، اساساً توین است. همین نحوه وجود توین است که هر چیزی را در متن تجربه بشری شکل می‌دهد. ایمان به مثابه تصمیم، ایمان به مثابه اقرار و ایمان به مثابه اطاعت، جلوه‌هایی از ایمان هستند که نویسنده در این بخش به بررسی آنها از نگاه بولتمان می‌پردازد.

یکی دیگر از وجوه مهمی که بولتمان از آن حیث نیز مشهور شده، نقد تاریخی وی از کتاب مقدس است. این جنبه از اندیشه وی در فصل چهارم و پنجم کتاب به تفصیل بررسی شده است. فرگوسن در اوایل این بحث تصریح می‌کند که بولتمان هم نقد تاریخی عهد جدید را که در قرن نوزدهم و بیستم بسط یافته بود دنبال می‌کند و هم تفسیری الهیاتی از کتاب آسمانی به دست می‌دهد که به تبلیغ کلیسا وفادار باشد.

در این زمینه بولتمان رویکرد خود را در سنت شلایر ماکر و دیلتای قرار می‌دهد و در عین حال مفاهیم دیگری را نیز به آن می‌افزاید که از آن جمله مفهوم پیش فهم و دور هرمنوتیکی است که به تفصیل درباره آنها در این کتاب سخن به میان آمده است.

فصل چهارم کتاب بیشتر به شائوده‌های نظری هرمنوتیک بولتمان می‌پردازد و در فصل بعدی شیوه استفاده از این ابزار توسط بولتمان در نقد کتاب مقدس و برخی مفاهیم مندرج در آن توضیح داده می‌شود. در این فصل به نحوه بهره‌گیری بولتمان از فلسفه هایدگر نیز اشاره شده است. فصل ششم به موضوع اسطوره‌زدایی در چارچوب فکری بولتمان اختصاص یافته است و بالاخره اینکه در آخرین فصل کتاب چشم‌اندازهای تفکر الهیاتی پس از بولتمان به تصویر درآمده است.





عناصر ایرانی در کیش مانوی

نویسنده: پرادز آکتور سروو

مترجم: محمد شکری فومشی

ناشر: طهوری

سال انتشار: چاپ اول ۱۳۸۲

این کتاب حاصل دو سخنرانی مؤلف با عناوین "دین و دولت در ایران عهد ساسانی و مانویان" و "عناصر ایران در کیش مانی" است که طی سال‌های ۱۹۸۹ و ۱۹۹۰ در دانشگاه هاروارد ایراد شده است.

پروفسور سروو که اینک استاد ممتاز مطالعات ایرانی در همان دانشگاه است و در زمینه زبان و ادبیات ختنی تخصص دارد، در بسیاری از دانشگاه‌های معتبر جهان از جمله اسلو، سورین، رم، لرناند (مجارستان) و کلمبیا به تدریس و پژوهش پرداخته است و در هیأت پژوهشی دانشنامه ایرانیکا نیز عضویت دارد.

وی با اکثر زبان‌های ایرانی باستان از اوستایی تا پارسی و فارسی میانه آشنایی دارد و زبان پهلوی را نیز در دانشگاه تهران نزد زنده‌یاد دکتر احمدتفضلی فرا گرفت.

پرسش محوری او در این کتاب عبارت است از اینکه: آیا خاستگاه کیش مانوی را باید در دین زرتشتی ایران جست‌وجو کرد یا در ادیان دیگر جهان؟

وی در ابتدای این بحث با طرح این نکته که بی‌تردید مانی عناصری را از ادیان دیگر اخذ و آنها را در کیش خویش وارد کرده است، می‌نویسد: چه عناصری را از کدام دین اقتباس کرد؟ و به علاوه چگونه و با چه ترتیبی این عناصر را به کار بست؟ آیا مانی در ابتدا دینی را مبنای خویش قرار داد و پس از اصلاح و تعدیل، عناصر مختلف ادیان دیگر را بدان افزود یا خیر؟

سروو در پیگیری این بحث نظریات صاحب نظران مختلف درباره این پرسش‌ها را مرور و به دو نظر مهم در این زمینه اشاره می‌کند.

یک دسته از نظریات بر این باورند که: شالوده کیش مانوی در درجه اول بر آموزه‌های مسیحی بنا شده، اما مانی این آموزه‌های اصیل مسیحی را در قالب تعلیماتی کاملاً نوین درآورده است و گروه دیگر ادعا می‌کنند که: عناصر مسیحی و بودایی این کیش همچون آرایه‌هایی هستند که می‌توان آنها را بدون هیچ مشکل و گزندی از این نظام جدا کرد، حال آن که در ارتباط با عناصر ایرانی این نظام چنین امکانی وجود ندارد، زیرا این عناصر در حقیقت ستون فقرات و جزو سازنده آن شمرده می‌شوند.

مؤلف پس از طرح این دو دیدگاه بر این نکته تأکید می‌کند که مسأله شناسایی عناصر ایرانی در کیش مانوی وابسته به این است که کدام منابع در تحقیق ما استفاده شوند و در این باره می‌گوید: قدیمی‌ترین متون شناخته شده مانوی اکثراً به خود جامعه مانوی تعلق دارند که پاره‌ای از آنها به زمان خود مانی و یا شاگردانش بازمی‌گردند. متأسفانه از این متون مثل "شاپورگان" به فارسی میانه، مجموعه دست‌نوشته‌های مانوی کلن" به یونانی و "کفالایا" به قبطی تنها قطعاتی بیشتر باقی نمانده است.

نویسنده با بررسی برخی از این قطعات و آثاری با منابع غیرایرانی در نهایت نتیجه می‌گیرد که: اولاً اقتباس‌های مانی از دین ایرانی نه از کیش رزوانی بلکه از دین زرتشتی مورد قبول عامه است و عناصر ایرانی کیش مانوی نشان می‌دهند که مانی نه تنها شکل خاصی از تثویت اولیه را که در هر دو نظام مشترک است، اتخاذ بلکه سایر عناصر کیهان‌شناختی‌اش را نیز از دین زرتشتی اقتباس کرده است.

و ثانیاً وجود عناصر بنیادی مسیحی در فرجام‌شناسی مانوی غیرقابل انکار است.

او در این زمینه تصریح می‌کند: مانی خود را فرستاده عیسی مسیح (ع) می‌خواند و در مورد شرحش از پایان جهان و نام‌های ایزدان و اسطوره‌ها از مفاهیم زرتشتی استفاده نکرده است.

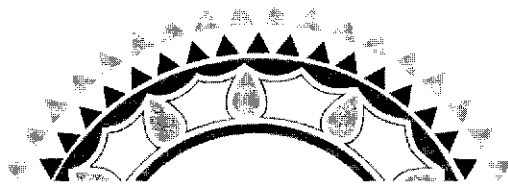
و در آخر می‌نویسد: این تصور خلطی است که می‌توان برخی از عناصر این نظام را با روشی بدون تغییر دادن نظام اصلی حذف کرد.

عناصر ایرانی در



پرادز آکتور سروو

محمد شکری فومشی



پیشگفتار و مقدمه توضیحاتی درباره اندیشه سیمون وی و مسیحی بودن او ارائه کرده‌اند. در بخشی از پیشگفتار می‌خوانیم: «سواس اخلاقی وی سبب شد که نه فقط در راه استكمال اخلاقی، بر خود سخت بگیرد و جلاط طبع خویشتن شود، بلکه بر آموزه‌ها و احکام اخلاقی دین، بیش از سایر آموزه‌های آن تأکید ورزد و از دیدگاه اخلاقی بر مسیحیت سنتی و تاریخی و حتی بر کتب مقدس حمله‌هایی شدید کند و در مقام تدریس و تعلیم، متون ادبی و فلسفی را از منظر اخلاقی توضیح دهد... هرگز به کلیسا نیبوست و غسل تعمید نپذیرفت و با وجود اینکه گرایش به آیین کاتولیک خالصانه و مخلصانه بود، نظری بسیار نقادانه نسبت به کلیسا به‌عنوان یک نهاد دیوانسالارانه داشت.»

ملکیان در فراز دیگری از پیشگفتار درباره چشمگیرترین پیام این قدیس و قهرمان اخلاقی می‌نویسد: به مخاطبانش [می‌گوید] در طلب دو چیز باشند: یکی پاکی تمام عیار و دیگری موهبت محنت در جهانی که آکنده از درد و رنج آدمیان است.

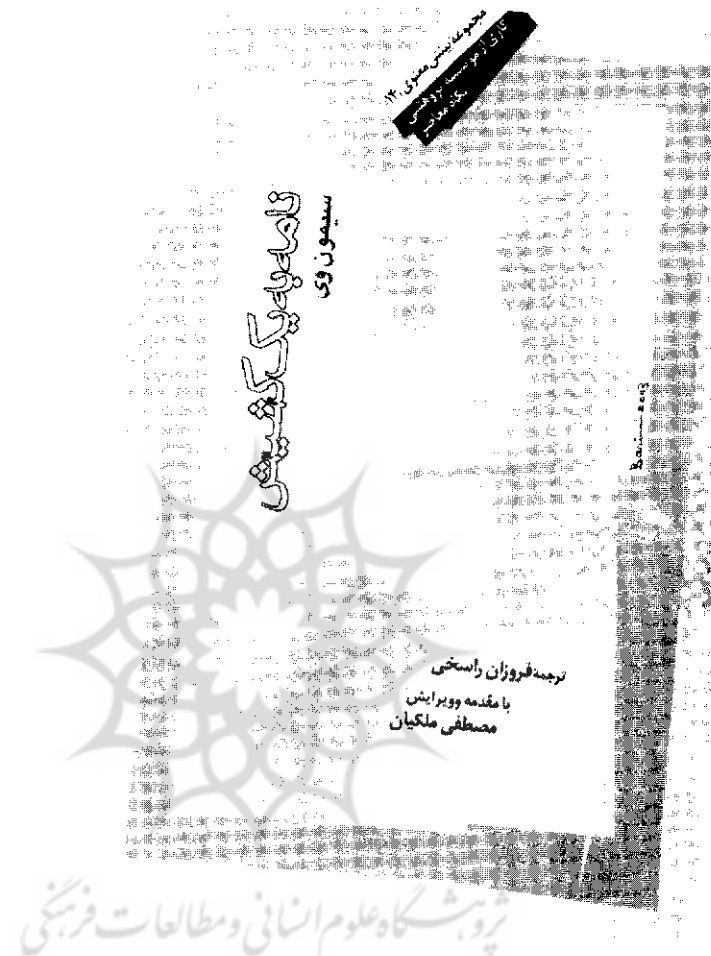
به نظر وی در جهان مشحون از درد و رنج، محنت کشیدن آدمی از درد و رنج هم‌عنانش موهبت و عطیه‌ای الهی است، نظیر موهبت و عطیه‌ی تصلیب که نصیب عیسی مسیح شد.

«نامه به یک کشیش» خطاب به پدر کورتوریه نوشته شده است و حکایت کشمکش‌های درونی وی طی سالیان متمادی در مواجهه با آیین مسیحیت و کلیسای رسمی است. به گفته مترجم در این کتاب با انسانی مواجهیم که به معنای واقعی کلمه درد دین و پروای حقیقت دارد و در هر آنچه خوانده، دیده، شنیده و عمل کرده در جست‌وجوی فهم بهتری از حقیقت و ایمان درست به آن بوده است.

از نکات قابل توجه در اندیشه سیمون وی توجه او به سایر ادیان است.

وی در همین نامه می‌نویسد: «انواع سنت‌های دینی معتبر و اصیل بازتاب‌های مختلف حقیقتی واحد و احتمالاً به یک اندازه ارزشمندند...»

«علت عدم فهم این نکته، که انواع ادیان معتبر و اصیل بازتاب‌های مختلف یک حقیقت و احتمالاً دارای ارزش برابرند، این است که هر یک از ما فقط یکی از این سنت‌ها را تجربه می‌کنیم و سنت‌های دیگر را از بیرون می‌بینیم و حال آنکه یک دین را فقط از درون می‌توان شناخت.»



مجموعه‌های متنوعی از آثار سیمون وی

سیمون وی
نامه به یک کشیش

ترجمه فروزان راسخی
با مقدمه و ویرایش
مصطفی ملکیان

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

نامه به یک کشیش

نویسنده: سیمون وی
مترجم: فروزان راسخی
ویرایش و پیشگفتار: مصطفی ملکیان
ناشر: نگاه معاصر
سال انتشار: چاپ اول ۱۳۸۲

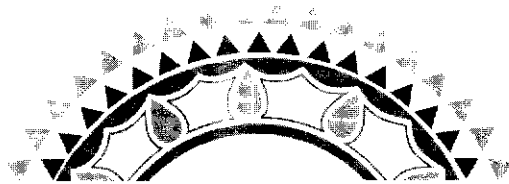
در حوزه‌های مختلف اندیشه دینی می‌توان چهره‌هایی را مشاهده کرد که به‌طور رسمی متکلم، فیلسوف یا متدین به دین خاصی نیستند، اما سهم بسزایی در رشد و رونق اندیشه دینی داشته و توجه محققان و دین‌پژوهان را به خود جلب کرده‌اند.

سیمون وی از زمره این چهره‌ها محسوب می‌شود. او هم زندگی پرماجرایی داشت که برای هر خواننده‌ای اعم از دین‌پژوه و غیردین‌پژوه جذاب و خواندنی است- که توصیفی از آن در

کتاب «سیمون وی» نوشته استیون پلنت که همین مترجم آن را به فارسی برگردانده و توسط انتشارات نگاه معاصر منتشر شده، آمده است- و هم ناآلانش درباره موضوعات مختلفی از جمله عشق به خدا و عشق به هم‌عوان بسیار جالب توجه است.

چکیده اندیشه دینی او را که در ابتدای کتاب استیون پلنت هم آمده است چنین می‌توان بیان کرد: «سؤال دینی‌ای که واقعاً مهم است این نیست که آیا نجات یافته‌ای؟ یا آیا به خدا ایمان داری؟ بلکه این است که آیا با توجه کامل به خدا عشق می‌ورزی؟»

از آنجا که هیچ اثری تا پیش از انتشار این کتاب به زبان فارسی درباره سیمون وی وجود نداشته است، استاد مصطفی ملکیان (ویراستار) و دکتر فروزان راسخی (مترجم) هر کدام در قالب



اسلام‌گرایی یا اسلام؟

نویسنده: محمد سعید عشماوی

مترجم: امیر رضایی

ناشر: قصیده سرا

سال انتشار: چاپ اول ۱۳۸۲

اسلام‌گرایی یا اسلام؟ که عنوان اصلی آن اسلام سیاسی است، ارائه‌کننده دو تصویر از اسلام است که یکی از آنها مصداق اسلام و دیگری مصداق اسلام‌گرایی است. مؤلف برای تفکیک این دو گرایش آنها را با عناوین بنیادگرایی فعال و سیاسی و بنیادگرایی عقل‌گرا و معنویت‌طلب نامگذاری کرده است.

هر چند که وی در بخش چهارم کتاب این دو گرایش را به تفصیل از هم جدا کرده، اما در جای جای کتاب و در خلال مباحث تفاوت‌های این دو گرایش را درباره مقولات مطرح شده در اسلام بیان می‌کند.

عشماوی در نخستین بخش کتاب موضوع حاکمیت الله در متون اسلامی را به بحث گذاشته است. مدعای اصلی وی در این فصل این است که: "اسلام برای انسان هیچ پرستشی جز پرستش خدا را نه به رسمیت می‌شناسد و نه تحمیل می‌کند و هر نوع انقیاد ازادانه یا تحمیلی انسان از انسان را به‌عنوان انکار قادر متعال تلقی می‌کند. به همین دلیل است که آیه و حدیثی وجود ندارد که به سازماندهی قدرت سیاسی اشاره کند، حقوق مشخصی را به حاکمان نسبت دهد یا صلاحیت خاصی را برای روحانیان قائل شود."

عشماوی در ادامه همین بحث بخش دوم را به موضوع حکومت اسلامی اختصاص می‌دهد و دلایل گرایش مسلمانان به تشکیل حکومت اسلامی طی چند دهه گذشته را فهرست می‌کند و از عواملی چون استعمار، تأسیس دولت اسرائیل، حکومت‌های نظامی حاکم بر جوامع عرب و برپایی نظام امامت در ایران نام می‌برد.

مبهم‌بودن مفهوم جهاد در میان مسلمانان موضوعی است که در بخش سوم مورد توجه قرار گرفته است. نویسنده در پایان این بخش می‌گوید: "در مجموع جهاد دو معنی دارد: یکی اصلی و با ماهیتی دینی و دیگری مکتسب از سیر تاریخ و با ماهیتی سیاسی. در تلقی اول جهاد اخلاقی فردی است، در تلقی دوم جنگ بر ضد غیرمسلمانان و حتی در بسیاری از موارد بر ضد مسلمانان نیز هست."

محوری‌ترین سخنان عشماوی در توصیف



در پانزمین بخش کتاب بررسی شده است. عشماوی معتقد است خاستگاه این ایدئولوژی در دین یهود است که برخلاف اسلام دینی ملی است. او معتقد است آمیختگی بین دین و قوم در دو قلمرو سیاسی و دینی پیامدهای مخربی برای اسلام دارد.

آخرین بخش کتاب که تحت عنوان تدوین قوانین شریعت نامگذاری شده، ناظر به سیر تحولات قانونگذاری در مصر و تعامل دستگاه قانونگذاری این کشور با شریعت اسلامی است.

گفتنی است که عشماوی در دستگاه قضایی مصر از منصبی عالی برخوردار است و در تفکر اصلاح طلبانه خویش از محمد عبده متأثر است.

اسلام‌گرایی یا اسلام از متن فرانسوی با ترجمه ریشار ژاکمون به فارسی برگردانده شده است.

بنیادگرایان در فصل چهارم منجلی شده است.

او در این فصل بنیادگرایی فعال و سیاسی (که به جای توصیه به نوزایی حقیقی اندیشه دینی در عرصه سیاست فقط با سلاح می‌جنگد و اسلام و شریعت‌ش را در سطح سیاست مبتذل تنزل می‌دهد) را با بنیادگرایی عقل‌گرا و معنویت‌طلب (که به همان اسلامی که مسلمانان وابه می‌فهمیدند رجوع می‌کند، آموزش‌های قرآن و سنت را بی‌می‌گیرد و برای نوسازی زندگی معنوی مسلمانان آنها را به کار می‌برد، نقشی فعال در تمدن جهانی ایفا می‌کند و نهادهای سیاسی و حقوقی جامعه را بدون قدسی کردن افراطی و نیهیلیسمم ویرانگر تعریف می‌کند) مقایسه می‌کند.

موضوع اتحاد اسلام به معنای پیوندی خاص میان مسلمانان که در آن هر نوع تبعیت از وطن یا ملیت برای همیشه حذف می‌شود (اندیشه بان‌اسلامیست)